

HLIÐSKJÁLFI

Nummer 2

2002

Árgang 10

Sällskapet Vikingatida Skepp

SVS Styrelse, revisorer, valberedning Gällande fr. 020308

Ordförande	Johannes Jägrud
Kassör	Alexandra Westborg
Ledamot	Johan Helgesson Jörgen Johansson
	Henrik Severed
Suppleant	Linnea Jägrud Stefan Olausson Carina Kwick
Revisorer	Hasse Stålbrandt Carlo Jakobsson Orvar Magnander
Revisorsuppl	Sara Sahlin

Tänk på att även styrelsemedlemmar vill ha ett privatliv. Ring inte för sent och räds inte eventuella telefonsvarare. Ofta kanske det är lättast att nå oss på arbetet.

Valberedning: Maria Kuylenstierna, Susanne Björk

OMSLAGSBILD: Vidfamne på väg mot nya vinterhamnen i Älvängen Foto: Göran Bergström

HLIDSKJALF utgives av Sällskapet Vikingatida Skepp

Box 11488, 404 30 GÖTEBORG

Hemsida: <http://hem.passagen.se/keer0805/svs.htm>
eller genväg: www.go.to/vidfamne

Hlidskjalf utkommer med cirka 2 nummer per år.

Redaktör: Jörgen Johansson

Skriftsmed: Ann Franzén och Ewa Ljung

Ansv. utgivare: Jörgen Johansson

Medlemsavgift för vuxen (200 kr) och junior t.o.m. 18 år (70 kr)

Betalas in på postgiro: 68 03 83 – 7

Aktuella meddelanden kan snabbt läggas ut på Internet via

Kenneth Eriksson: Tel. ()

e-mail, kenneth.eriksson@visalarna.pp.se

Mobil till VIDFAMNE 070-555 68 95 Mobil till Starkodder 070-555 68 96

Små runor

På kurs med Starken

Den 13-15 september genomfördes en kurs med Starkodder i vattnen kring Hönö. Det var ett gäng från Tälja, en råsegelbåti Norrtälje, som ville lära sig mer om segelteknik, trimmning, säkerhet och livet till sjöss. Kursledare var Lena Börjesson och Linnéa Jägrud var assistent. Fredag seglades det till solen gick ner, slag efter slag för att få in tekniken ordentligt. Lördag blåste det lite för mycket så dagen ägnades åt diskussioner bla. gällande trimning, organisation och hövismannaskap.

På söndag morgon var det några tappra tre som hoppade i vattnet så att resterande ombordvarande kunde öva sig i att dra upp folk ur vattnet. Nu fick vi veta att detta faktiskt går att göra från Starkodder! (det är betydligt svårare från Vidfamne). Även på söndag seglades det in i det sista innan Tälja-folket fick påbörja sin långa resa hem. Tälja är en 9-meters båt som ligger i Norrtälje. Den sjösattes 1998 och originalet har en mycket spännande historia bakom sig. I Mälar-trakten finns flera båtar i Starkodderstorlek och ett samarbete med dem skulle kunna vara givande för alla parter! Dessutom är de trevliga!! *Linnéa*

Bassholmen 2002

foto: Göran Bergström

En liten undran?

Varför har inte Starken en loggbok? Nu har detta lilla ibland vrenskande ibland underbara skepp varit ute och seglat på egna äventyr, men inte mycket finns nedtecknat. Synd tycker jag. Delar vi med oss av våra upplevelser, ger vi också fler chansen att dela dem. Bra om vi kan lära av varandras idéer och eventuella misstag. *Ann*

Never have so few done so much for so many.

Sa Winston Kyrkbacke om RAF flygarna under andra världskriget. Vi tänkte likadant, vi 17 som ställde upp och hjälpte till med flyttningen av Naustet i våras. Näst efter sjösättningen 1994 var detta den största händelsen i Sällskapets historia, olyckligen framtvingad av omständigheter utanför vår kontroll. 17 av 300. Jag vill inte ens räkna ut hur många procent det är.

Nog om detta. Den andra maj kl 1405 stängde jag Naustets dörr för sista gången, gick ned till Vidfamne som låg vid pålverket och väntade, kopplad till Windy. Det var med blandade känslor vi såg bogsertrossen tajtas till, och liksom i en dröm hördes "loss för" och sedan "loss akter". Så var han på väg, Ivar, hemlös likt en båtflykting. Men Älvens skönhet tog överhanden och snart var det som vilken uppbogsering som helst.

När vi siktade in oss mot det lilla hålet som är inloppet till Älvängens Båthamn, fick vi veta att vi var välkomna. Det var sjösättningsdag i hamnen och bassängen var full med båtar. Men de flyttade på sig, de beredde plats för oss. Några minuter fick vi ligga krokade till pålverket i inloppet, men så kunde Vidfamne lägga till vid "sin" kaj, sitt nya hem.

Vi har sökt och fått bygglov för ett nytt Naust i Älvängens Båthamn (som ligger nedanför Jysk i Älvängen). Det är ett tillfälligt bygglov så till vida att när (om?) järnvägen byggs om till dubbelspårig så kommer större delen av hamnen att beröras. Då upphör bygglovet. Men det oroar vi oss inte för. Till bygglovet finns kopplat ett villkor: biltransport över den obebakade järnvägsövergången får endast ske vid varutransporter. Persontransporter parkerar innan järnvägen och så går man över. Där finns gott om parkeringsmöjligheter. Jag ber er respektera detta. Det är en farlig övergång.

Jörgen Johansson

En helg med Starkodder och funderingar om segeltrimningen

Jag anser att alla skall ha ett tio veckor långt skönt avslappnande sommarlov! Tyvärr är det inte möjligt och nu när jag anses vara en stor flicka måste även jag jobba under sommaren. Dag efter dag på ett kontor gjorde mig galen. Tur att det finns helger att göra till fina andhål! För att utvecklas som hövis måste man vara hövis. Alltså fixade jag båt och besättning. Vi samlades vid 7-tiden en vacker fredagskväll och efter en del förberedelser lade Starkodder ut och satte kurs mot Lindholmen. Vi seglade ett tag men det mörknade snabbt så vi drog igång snurran. En fantastisk stor apelsinfärgad fullmåne reste sig sakta över horisonten och speglades i den blanka vattenytan. Allt var tyst förutom vår utombordares tuffande och mina försök att kommunicera med utkikarna Lillan&Johannes i fören. Vi letade efter en kobbe. Lyckligtvis fann vi den, märkligt att det skall vara så svårt att navigera i mörker. Tilläggnngen vid Lindholmen lystes upp av glimmande mareld. Vår enkla kost delades systerligt och broderligt. Lyktan släcktes och vi somnade på den ännu solvarma berghällen.

Upp tidigt och iväg medan vind fanns. Läns till Hyppeln. Vi handlade mat och åt frukost på puben med de trevliga ägarna. Då vi seglade igen var vinden bortblåst och vi guppade runt och badade fötterna. Det mest upphetsande som hände vara att Lady Ellen seglade förbi med nästan alla segel satta. Det var en syn!

Vid lunchtid lade vi till på Risö norr om Björkö. Vi delade upp oss, Tintin, Linda och Johannes lagade mat. Lillan och Rune gick och letade upp varsitt jättelass med vrakved. Marcus diskade och jag studerade sjökortet. Ett bad hann vi med efter pastalunchen. Ljuvligt salt och friskt!

Strandhugget på Risön följdes av en man-över-bord-övning med en fender. Det gick sådär. Åter märkte vi att Starkodder inte ville falla av på styrbords bog.* Vi fick alltså ta ihop och plocka ut årorna för att få upp vår fender-gubbe.

Vi beslutade att slå läger för natten på Björkös insida i en liten vik med sandstrand utan sand. Ett hejdundrans åskväder for som vilda vålnader inöver land och ett par regnstänk landade på vår strand. Då det dragit förbi kunde vi grilla fisken och grönsakerna vi inhandlat och sedan ta del av Runes Jamesson och Lindas scouthistorier. Vrakvedselden flammade och vi var fyra som satt uppe länge och löste världsproblemen tills elden falnade och bara glöden och stjärnorna lyste upp våra ansikten.

Söndagen bjöd på lite vind men fint väder. Vi fortsatte söderut på Björköns insida med kurs mot Hönö Klova. En man paddlade ett varv runt oss på en hemmabyggd kajakliknande farkost bestående av en vindsurfingbräda med en solstol på. Det såg kul ut!

Innan vi kom till Hönö seglade vi upp på en strand och gjorde ett ordentligt skrapande av Starkodders botten. Det behövdes, där var massor av havstulpaner, speciellt på barbords låring. Utanpå havstulpanerna växte blåmusslor och vi insåg att nästa gång vi ger oss ut på hösten så skall vi skrapa båten inledningsvis, inte strax innan vi går in i hamn igen.

Vi lade till och plockade undan, vilket gick snabbt eftersom Starkodder är en så smidig båt. Traditionsenligt avslutade vi med glass på glasscaféet och kramade om varandra innan vi åkte åt olika håll. En fin helg!!

Foto: Hans Stålbrandt

Angående att Starkodder inte vill falla av:

Detta problem har vi ju haft förut! I detta fall låg vi på styrbords hals och kunde inte falla av, fast vinden var lätt och det var lugn sjö. Vi diskuterade detta ganska mycket. Alla gånger tidigare vi haft problemet har varit under hösten. Så även nu. Vi funderade

om det kunde ha med beväxtningen att göra och alltså tog vi upp båten på en strand för att se efter och göra ett skrapande. Starkodder var mest bevuxen i aktern där det var rätt rejält (vem bottenmålade och rörde inte om i färgen ordentligt!!??) med havstulpaner. Om babord var det mest, vilket gör att teorin faller eftersom mer friktion på babord borde få båten att svänga åt babord. Men så var ju inte fallet när vi inte kunde falla på styrbords hals. Tvärtom. Alltså tänkte vi om och kom fram till att det skulle kunna bero på förstaget. Eftersom vanten slackar under sommarsäsongen har vi regelbundet sträckt dem igen. Men oss veterligen har förstaget blivit bortglömt och sällan blivit sträckt vilket syntes tydligt när vi kollade inne i Klova hamn. Masten lutade betydligt bakåt och det skall den inte göra, tvärtom. Helgen 13-15 september hade Lena och jag en kurs med Starkodder för ett gäng från Viksbåten Tälja från Norrtälje. Då hade vi sträckt förstaget rejält och det var inga problem med att falla av, trots att det var friska vindar. *Linnéa Jägrud*

Med solen mot ? — Med regnet – mot alla vindar! **23 juni 2002 – 5 juli 2002**

Utdrag ur loggboksanteckningar av Björn Magnusson och Kenneth Eriksson

26/6 Onsdag.

Ny dag. Växlande väder. Vid gårdagens seglats trasades en löddra i ena sidoliket sönder. Bertil, som är duktig på dylikt hantverk åtog sig att byta ut alla trasiga och dåliga. Undertecknad (Björn) o Pål gick att studera vind o väder. "Trakasserade" två söta biträden i Danska bageriet o gick så åstad. Väl uppe på sydvästra värnet såg vi att vinden låg in från väst-sydväst. Lite gäss. Möjligen 10-12 m/s. Åter vid skeppet åt vi lunch. Vi gjorde Vidfamne sjöklar. Drog ut genom norra inloppet, fick vind o sköt iväg. Höll "högsta gång" och mötte ganska fort grov sjö. Insåg att vi hade väl mycket duk uppe. Gippade och gick mot Marstrand för att ta ett rev till. Men vi stod inte över, utan vi fick gippa igen. Ut till havs igen. Mötte en bilfärja från "Garibaldi Line". Riktigt grov sjö. Gippade. Snabbt fick vi alltför mycket vind. Sjön tryckte också på och vi tog in vatten om lä. Gippade åter och gick undan vind in mot Åstol. Tog hem i skot och gick upp i vind igen. Nådde öarna norr Marstrandsfjorden i hållregn o bra fart. En motorseglare vars skeppare inte studerat väjningsregler, gjorde snart alla varma. Susade förbi Klas Hakes sur-

realistiska konstverk med en "tupp" och en stenkula¹. Strax innan Jungfru-hålet tog vi ihop, kvickt, gick upp i vind o knuffade oss igenom alla vindlingar. Gick in i en vik för att söka hamn. Rodret tog i botten o vi fick joxa runt lite med g.båt o åror. Kom loss o drog norrut. Lite norr Skärhamn satte vi stäven mot ett berg i lä. Efter god mat o dryck makrillpytt o rödvin, har vi nu sångafton. Ber för god vind o segling nästa dag. Har haft väldigt fin segling. Alla är glada o nöjda.

27/6 Torsdag

Upp kl. 08.00, och efter frukost gick vi iväg från naturhamnen vid en holme rakt utanför Skärhamn. Efter att gummibåten hjälpt oss ut på vattnet, åkte den tillbaka och hämtade en tamp som legat från låringen och till en bergskil iland. Gummibåten knuffade oss därefter i vindläge, och vi satte. Vinden var västlig, ca 8-10 m/s. Vi kryssade ut med understöd av gummibåt strax söder om Kyrkesund, och seglade sedan med gummibåten på släp genom sundet. Vi gick norrut inomskärs, Kyrkesund, Mollösund, och sedan kryssade vi oss ut från Kråksunds gap. Vi kryssade fram till Käringön från gapet till ön med 15-20 slag. Vålgörande för besättningen. Lätta dyningar och frisk bris, men sedan Marstrand har vi seglat med topprevet taget. (Topprevet var alltså taget när vi hade behövt reva ytterligare i Marstrandsfjorden.) Vi ligger vid Käringön inatt. Kommentarer vi hört på vägen: "Var har ni hjälmarna?" "Åh, ro! Åh, ro!" "Gjorde man så på vikingatiden?" "Använder ni inte åror?"

28 juni 2002, fredag

Linnéas födelsedag, varför frukosten blev inte riktigt helt som vanligt: Medan vi åt kaketàrtsmackor, blev vi beskjutna med såpbubblor av ett fnittrande UFO med en gul igelkott på huvudet.

Kort efter klockan 10 gick vi från Käringön efter att ha slagit ut topprevet. Stilla väder, först sydväst. Vi hade för avsikt att gå vidare norrut efter att ha rundat Måseskär, så söder om Måseskär och Käringön började vi kryssa oss ut på långa ben. Under tiden såg vi 3-5 stormfåglar, en sillgrissla och en ormvråk. Dessutom såg vi en Marinens bananhelikopter som körde ut till oss från nordost, hovrade babord om oss en lång stund, vinkande genom ett fönster, tills de till slut steg, rundade oss medsols och styrde

norrut. Dessutom gjorde vi en man över bord-övning, som vi klarade på cirka 4 minuter. Vinden västrade och slutade idag i nordväst.

När vi till slut började komma så långt ut att vi om ett par slag ytterligare kunde gå klara förbi Måseskär med allting runtom, kände Hövis att molnen i norr började se hotfulla ut.

Vi gippade och styrde in mot Kråksunds gap. Vi fick överge tanken på Gullholmen.

Vi passerade Mollösund och gick in söder om Lyr, och lade oss i naturhamn i den vackra viken sydost på Lyr.

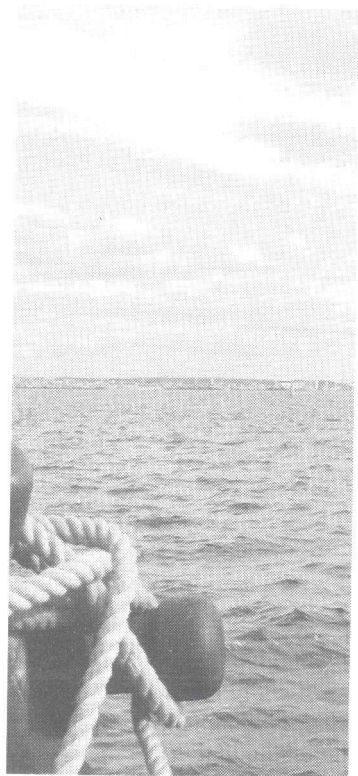
På kvällen fick vi besök: Janne Axhage, Carina Kvick – och Lena Börjesson! Janne hade med sig en gitarr, och Kexan och Janne ackompanjerade ett hejdlöst sjungande medan man avnjöt en kladdkaka, grädde och två flaskor med rom, som de tre hade tagit med sig till oss.

Man tog paus i sjungandet, helt plötsligt, och kvällen utmynnade i en trevlig natt, då alla samtalade i grupper i största sämja.

29 juni, lördag. Västlig vind, 8-10 m/s, växlande Ganska sent, vid 12-tiden, lättade vi från Lyrön och gick ut med åror. Väl ute på vattnet satte vi, och övade oss på att kryssa med täta slag. Efterhand friskade det i, så vi tog ihop och tog topprev. Därefter hissade vi igen, och fortsatte öva slag.

Så småningom gick vi in till Kälkerön, och lade oss i en naturhamn för att göra och äta middag, och sedan ansåg vi det vara väl sent att fortsätta; klockan var då halv 8 på kvällen. Istället valde vi att tälta, lägga oss tidigt, och i morgon komma upp mycket tidigt, för att eventuellt gå till Skagen, eftersom vinden hade börjat vrida nordvart.

Innan vi lämnade Lyrön, mönstrade Pål Strand av på grund av sjukdom (halsont, hängighet), och följde med Janne Ax och Carina, och Lena, som också valde att avstå från att stanna ombord. Hon kände sig ännu inte stark nog att segla. Dessutom sänkte Bertil blockinfästningen för bolinan i förstaget, innan vi stack ut denna dag.

29 juni, lördag. Västlig vind, 8-10 m/s, växlande

Ganska sent, vid 12-tiden, lättade vi från Lyrön och gick ut med åror. Väl ute på vattnet satte vi, och övade oss på att kryssa med täta slag. Efterhand friskade det i, så vi tog ihop och tog topprev. Därefter hissade vi igen, och fortsatte öva slag.

Så småningom gick vi in till Kälkerön, och lade oss i en naturhamn för att göra och äta middag, och sedan ansåg vi det vara väl sent att fortsätta; klockan var då halv 8 på kvällen. Istället valde vi att tälta, lägga oss tidigt, och i morgon komma upp mycket tidigt, för att eventuellt gå till Skagen, eftersom vinden hade börjat vrida nordvärt.

Innan vi lämnade Lyrön, mönstrade Pål Strand av på grund av sjukdom (halsont, hängighet), och följde med Janne Ax och Carina, och Lena, som också valde att avstå från att stanna ombord. Hon kände sig ännu inte stark nog att segla. Dessutom sänkte Bertil blockinfästningen för bolinan i förstaget, innan vi stack ut denna dag.

30 juni, söndag Västlig vind, till slut 13 m/s

Upp 06.00, med målet att komma till Skagen. Men först gick vi med gummibåt, smög oss igenom insidan Smögholmarna och fram till Mollösund, där Björn mönstrade av, med en begynnande förkylning.

Vi gick ut för gummibåt precis norr om Mollösund, och väl ute satte vi segel. Men vinden dog. Vi låg och slamrade i dyningen. Klockan 12 startade vi ett rullande vaktsystem.

Stora oväder gled ute till havs. Stundtals var himlen blågrå vid horisonten, och vid ett särskilt tillfälle blandades speglingen av blå himmel med stålgrå himmel på den vattrade havsytan på ett utsökt vis.

Med tanke på ovädren till havs tog vi bottenrev.

Så såg vi hur en förmörkning av vattenytan i "lovart" närmade sig. Alla beredde sig på vind. Men det var bara regn, ändlöst med hårt regn, och fortfarande ingen vind. Hela havsytan hade ett filigransarbete av vattendroppar utmed de mjuka böljorna.

Regnet avtog. Nya oväder närmade sig, och under ett av dem skapades två tromber, som aldrig kom ner till vattenytan.

När en homogen svart vägg formade sig västerut, tog vi ihop och tog också topprevet, varefter vi hissade igen.

Väggen nalkades, ljusnade, medförde regn, och till slut lite vind. Vi började äntligen röra oss söderut från Måseskärsvattnen. Men

vinden ökade, och det snabbt. Den ökade från 0 till 8 sekundmeter på fem minuter, och under en kvart hade den ökat till 13. Vi hann, vid 8 sekundmeter, tänka "jaha, så här mycket blev det", och sedan befann vi oss i ett landskap av brytande tvåmetersvågor. Vågväggarna var stundtals branta som norska fjäll, och åtskilliga brytsjöar kom ombord. Nosen åkte hiss med brutala ryck. Och vi började upptäcka att hytten rörde sig för brottsjöarna; det fanns en risk att den skulle lätta.

Vi hade vid det laget redan beslutat att gå mot land igen, och söder om Hamneskär föll vi av, och surfade inåt på de magnifika vågorna. Vi skiftade hals, och gick till Klädesholmen.

I lä av-land tog vi ihop, och gick till kaj.

Det smyger en gestalt omkring ombord. Hon har mörka solglasögon. Efter vår utsändes lyckade förhandlingar med hamnvakten fick vi ändå betala hamnavgiften. Några duschade.

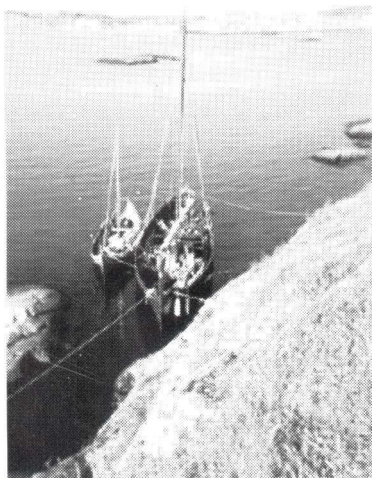
På kvällen gick vi en kilometer till en stängd restaurang, som ändå var hyggliga nog att låta oss ha ett trevligt efterspel över några glas öl. En och annan drack Springbank, det de hade kvar. Salt & Sill hette restaurangen.

3 juli, onsdag

Strax efter ett på dagen gick vi ut från Hyppeln, med gummibåt, och utanför Hyppeln satte vi segel, med topprevet kvar, och började kryssa söderöver inomskärs. Det blåste sydligt, 7-9 sekundmeter. Tåta kryss väster om Källö Knippla. Vid en trång passage tog vi hjälp av gummibåten i två slag, varefter vi gick ut förbi Stora Oset och Svartskär. Vi låg på ett långt ben tills vi hamnade utanför Stora Pölsan, och sedan gjorde vi ett slag inåt. Men en nordlig ström på minst en knop satte oss norrut, så vi vann knappt någonting på det slaget, varför vi fick falla av och gå in norr om Stora Oset igen.

Vi gick bidevind inåt, och tog ihop utanför Burö, varefter gummibåten knuffade oss till en naturhamn på östsidan av Lindholmen.

Vid tilläggnigen erfor vi, att på denna segling ser vi både höjderna och djupen av vårt kunnande. Ibland också hos en och samma person. Under tältet för om masten avnjöt vi sedan en middag bestående av matjessill och potatis. Underhållningen efteråt bestod av såpbubblor. Dessert: Risgrynsgrot (kall) med jordgubbssylt. Och utanför tältet började det regna...

*Olav och Starken har det gosigt.
Foto: Hans Stålbrandt*